

Sygn. akt I CSK 364/10

POSTANOWIENIE

Dnia 24 marca 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Wojciech Katner

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z powództwa Spółdzielni Transportu Wiejskiego w K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 24 marca 2011 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej od postanowienia
Sądu Apelacyjnego
z dnia 10 grudnia 2009 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie oraz poprzedzające je
postanowienie Sądu Okręgowego w P. z dnia 9 września 2009 r.,
i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w P. do rozpoznania i
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w P. postanowieniem z dnia 9 września 2006 r. odrzucił pozew Spółdzielni Transportu Wiejskiego w K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w W. z uwagi na niedopuszczalność drogi sądowej.

Powódka wniosła zażalenie na to postanowienie, domagając się jego zmiany albo uchylecia.

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 10 grudnia 2009 r. oddalił zażalenie.

Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd Okręgowy prawidłowo zastosował art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. ze względu na niedopuszczalność drogi sądowej. Powódka dochodzi zapłaty kwoty 323 966,90 zł z tytułu świadczenia nienależnego, powołując się na fakt, że w toku administracyjnego postępowania egzekucyjnego pozwany wyegzekwował świadczenie, które mu się nie należało. Powódka twierdzi, że nie ciążyło na niej żadne zadłużenie z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne wobec pozwanego. W niniejszej sprawie droga sądowa jest na obecnym etapie niedopuszczalna, skoro powódka żąda rozstrzygnięcia przez Sąd powszechny materii, która podlega rozpoznaniu na drodze postępowania administracyjnego. Dotyczy to także zwrotu nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne.

Powódka w skardze kasacyjnej zaskarżyła postanowienie Sądu Apelacyjnego w całości, zarzucając naruszenie prawa materialnego, mianowicie art. 83 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jedn. tekst: Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.; dalej: „u.s.u.s.”), oraz przepisów postępowania, mianowicie art. 464 w związku z art. 476 § 5 pkt 2b k.p.c. i art. 168b ustawy z 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (jedn. tekst: Dz. U. z 2005 r. Nr 229, poz. 1954 ze zm.). Powołała się ponadto na art. 77 Konstytucji RP i na dotyczący wykładni art. 1 k.p.c. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 lipca 2000 r., SK 12/99 (OTK 2000, nr 5, poz. 143). Wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i poprzedzającego go postanowienia Sądu Okręgowego w P.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zasługuje na uwzględnienie, chociaż z innych powodów niż te, które zostały w niej wskazane.

Sąd Apelacyjny, oddalając zażalenie powódki na postanowienie Sądu Okręgowego odrzucające pozew ze względu na niedopuszczalność drogi sądowej, naruszył art. 1 k.p.c. określający pojęcie sprawy cywilnej. W niniejszej sprawie powódka dochodzi od pozwanego zwrotu wyegzekwowanego od niej świadczenia jako nienależnego (art. 410 k.c.). Oznacza to, że, zdaniem powódki, strony są związane stosunkiem prawnym wynikającym z bezpodstawnego wzbogacenia (art. 405 i nast. k.c.). Jest to stosunek cywilnoprawny, dlatego sprawa o zwrot nienależnego świadczenia jest oczywiście sprawą cywilną w rozumieniu art. 1 k.p.c. Nie może tu zatem znaleźć zastosowania powołany w skardze kasacyjnej art. 464 k.p.c., gdyż rozpoznawanie takich spraw należy do właściwości sądów powszechnych, nie zaś innych organów. Nie oznacza to jednak, że w okolicznościach niniejszej sprawy powódce przysługuje dochodzone przez nią roszczenie. Sąd Najwyższy podkreślił w wyroku z dnia 21 października 2008 r., II UK 71/08 (OSNP 2010, nr 7-8, poz. 104), że przepisy lub instytucje prawa cywilnego mogą być stosowane do ubezpieczeń społecznych tylko na podstawie wyraźnego przepisu prawa ubezpieczeń społecznych. Autonomiczność i odrębność przepisów prawa ubezpieczeń społecznych wobec przepisów prawa cywilnego sprawia, iż do stosunków ubezpieczenia społecznego dopuszcza się tylko na zasadzie wyjątku stosowanie wskazanych *expressis verbis* regulacji cywilistycznych. Zwrotu nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne można domagać się na podstawie przepisów art. 24 u.s.u.s. Nienależnie zapłacone składki ze stosunku ubezpieczenia nie nabywają charakteru świadczeń nienależnych zakładowi rentowemu w rozumieniu art. 410 k.c. Stanowisko to zostało następnie potwierdzone przez Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 26 maja 2010 r., P 29/08 (OTK-A 2010, nr 4, poz. 35) stwierdzającego niezgodność art. 24 ust. 7 u.s.u.s. z art. 32 w związku z art. 64 ust. 2 Konstytucji RP.

Nie można natomiast zgodzić się z powódką, że niniejsza sprawa jest sprawą z zakresu ubezpieczeń społecznych w rozumieniu art. 1 k.p.c. O takim charakterze tej sprawy nie świadczy bowiem ani art. 476 § 5 pkt 2b k.p.c., ani art.

83 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 u.s.u.s., które odnoszą się do ubezpieczonego, a nie do płatnika składek.

Bezprzedmiotowe są podniesione w skardze kasacyjnej zarzuty naruszenia art. 77 Konstytucji RP i art. 168b ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, przepisy te dotyczą bowiem odpowiedzialności odszkodowawczej, a powódka dochodzi roszczenia o zwrot świadczenia nienależnego.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.